

páratlan oldal

MERRE VAN DAMASZKUSZ?

Unnepl pillanat: Kedvelt információs csatornáim — két napilap, egy hetenként megjelenő és egy havli folyóirat — január óta összesen százszor hívatkoztak különböző összefüggésekben a damaszkuszi útra. Nézem a hússzor öt vonalkát (az ötödik mindig átlós) tartalmazó sormintát. A honi sajtó ismeretében már első felbukkanása óta sejtettem a Damaszkusz-dömping eljövételt. Fogadalmat tettem, s most írnom kell arról a viszonylag keskeny fókuszlekedési útvonalról, ami Jeruzsálemből Damaszkuszba vezet.

Tehát: Körülbelül 1958 esztendővel ezelőtt egy fiatal ember, névszerint a Tarsusból származó Saul, a főpaptól kapott felhatalmazás alapján elindult Krisztus-követőkre vadászni Damaszkuszba. Útközben látomása támadt, aminek hatására az üldözöttek egyik apostolává lett. Ettől kezdve Pálnak nevezték. Apostolkodásának kezdetétől nem sok oka volt a derűlátásra, mert az Úr határozottan kijelentette: „... ő nékem választott edényem, hogy dorozza az én nevémet a pogányok és királyok, és Izrael fiai előtt. Mert én megmutatom néki, mennyit kell néki az én nevémet szentelni.” (Apost. Csel. 9. 15. 16.) Ennek megfelelően további életútja igencsak rögös volt, egészen fogságáig és Rómában történt lefejezéséig.

Pál tehát nem egy megrendült kormányzat összeomló parancsnoki harcálláspontjáról próbált átévickélni újabb hatalmi pozíciókba, hanem egy virágzó, szilárd és kemény hatalom biztonságát cserélte el az üldözöttségre és a halálra. Pált nem az erőviszonyok megváltozásának külső történései készítették arra, hogy „újragondolja” álláspontját, hanem egy olyan belső megvilágosodás, aminek hitellessége éppen abban gyökerezett, hogy semmi köze nem volt a környező világ realitásához, még kevésbé az érdekekhez, sőt, mindezekkel szembeállította őt. Pált nem a kiábrándult hitelenség indította el új útjára, hanem a fellöbögő hit. Pál soha nem volt gyáva. Pál bátor volt, néha vakmerő.

Ismerve Pál történetét — s miért ne ismernénk? —, tetemes mennyiségű züllöttség és cinizmus kell ahhoz, hogy azt az erkölcsileg ugyan csak mocaras lapvidéket, ahol napjaink politikai köpönyegforgatói és konjunkturalovagjai tapicskolkolnak, bárki is a damaszkuszi útnak nevezze.

E züllöttség viszont nem újkeletű, hanem idült oka annak, hogy közéleti bajaink sokszor bővítetten újratermelik magukat, de legalábbis makacsul konzerválódnak. Thomas Mann József-regénye óta ugyanis számontartatik nemcsak az a lehetőség, hogy igaz ember hamis úton járhat, hanem az is, hogy igaz úton hamis emberek gyalogolnak, netán motorizált száguldozásba kezdenek. A nemes cél előtti főhajlás még senkit sem avat Grál-lovaggá. Füst Milán panaszkodik arról, hogy milyen nehéz egy véleményen lenni a marha sznobokkal. Sajnos ők is hangoztatják Shakespearé nagyságát, de mennyire más okokból, mint én — jegyzi meg keserűen.

Züllöttség a neve annak a lelkiállapotnak, amelyik lehetővé teszi, hogy diplomás emberek beletaposanak a felnőtté válás aktusának évszázados szép színjátékába, és kiárusítsák az érettségi tételeket. Ebben a lelkiállapotban lehet úgy nyilatkozni, hogy a politikai lincselés nem tekinthető közönséges gyilkosságnak. Egyáltalán, züllött az, aki nem tartja be a társadalmi szerződést, amelyet aláírt. A hiteltelen tanár, a fölényes nemtörődöm orvos, a kelleetlen pincér, és a durva eladó. A politikus, aki a tisztas bukás vállalása helyett sumák lavírozásba kezd. Züllött a társa is, aki harsonaszóval vonul át az ellenfél táborába, és egykori szövetéségeinek a vérét kutyákkal óhajta felnyaladni. Szintúgy a zurnalizta, aki szélsőben festi ördögpoftájura az egykor általa fényesre smirglizett angyalokat.

Bizony, bizony, mondom magamnak, az intellektuális és a morális lezülles ma nálunk a legnagyobb átok. Zászlót és jelszót könnyű váltani. A kérdés az, hogy mennyi mocskos hömpölyög a társadalmi közélet vizében, amelyen a pártok, és szövetségek sokszínű hajói úszkálnak?

Merre van Damaszkusz? Hová vezet a damaszkuszi út? A damaszkuszi út a hatalomból a szolgálatba vezet. Az aljasságtól a tisztességhez vezet. A gyávaságtól a bátorsághoz vezet. A parancstól a tanításhoz vezet. A nagyhangúságtól a munkához vezet. A damaszkuszi út néha az életből a halálba vezet.

Olvassom: „Ma sokan nyüzsgőnek a damaszkuszi úton.” Arrafelé sandítok: A damaszkuszi út szinte üres. Csak nagyrítkán tűnik fel egy-egy ember, aki elszántan talpal Damaszkusz felé, növekvő magányban.

Popper Péter

MEKKORA AZ A BOKA?

Kenedi Jánost nem ismerem. Csupán néhány írását olvastam. Csoóri Sándort majd húsz éve ismerem személyesen, s annak ellenére, hogy ő nem becsül, nagyra tartom írói munkásságát, emberi magatartását. Eörsi Istvánnal csupán közönszón viszonyban vagyok. Írásait ismerem, filozófiai műfordításait a magyar szellemi élet rendkívüli értékeinek tekintem. Az Írószövetség egy korábbi közgyűlésén hallottam Eörsinek azt a híres beszédét, amelyben kérte a hivatalos cenzúra bevezetését. Javaslatát ironiának éreztem.

Mindennek előre bocsátása után néhány megjegyzést tennék Eörsi Istvánnak a Magyar Nemzet 1989. május 5-i számában megjelent írásával kapcsolatban, amelynek „A túróképessege határa” beszédes címet adta. Eörsi reflektált Kenedi János korában, ugyancsak a Magyar Nemzetben megjelent cikkére.

1. idézet: „Kenedi János lábujjhegyre állt, és így, ágaskodva beleharapott Csoóri Sándor bokájába.” Mekkora lehet az a boka, amelybe egy felnőt férfi lábujjhegyen ágaskodva tud csak beleharapni? Vagy ha normális méretű, mekkora lehet a lábujjhegyen ágaskodva csak odáig érő? Vagy csupán költői képpel van dolgunk? Helyes, ha az egyes embereket szellemi teljesítményük alapján fiziológiailag is felnagyítjuk? S vajon nem vezet ez majd oda, hogy annak, aki ilyen nagyon nagy, mindent szabad, s annak, aki bokáig-érően kicsike, semmit sem? Demokratikus ihletből fakad az ilyen költői kép? Vagy ha így rossz a kérdés: jó, ha a most születendő demokratikus viszonyokba beleviszünk ilyen korábban lejárattott allegóriákat?

2. idézet: „... Kenedi stílárís eszményképe Goldfinger Rezső VI. b. o.t., akít a Tanár úr kéremből ismerünk. Epper. a stílusára kényes

Csoórit hajgálja meg ilyen záptojás-mondatokkal.” Talán rosszul érvel Eörsi. Mintha bizony a monolitikus viszonyok gondolkodási sémája nyilvánulna meg írásában. Akkor volt szokásban, hogy ha nem kívántak vitatkozni a tartalommal, kifogásolták a stílust, a megszólalás minimumát. Mert ugye minek ír az, aki nem tud? S ha valaki olyat ír, ami egy másik valakinek nem tetszik, de a nemetszéshez nincsenek érve, azok helyett állíthatja azt, hogy a valaki nem tud írni? Kenedi, tudomásom szerint, számos publicisztikát, esszét írt. Azt, hogy nem tud írni, eddig nem vette észre senki? Mert ha nem, akkor — legalább a megszólalás szintjén — tud írni. Vagy az a baj, hogy Csoórihoz hasonlítva nem tud írni? Nem tudhat mindenképp úgy írni, mint Csoóri, de attól még lehetnek gondolatai, amelyeket talán nem „záptojás-mondatokba” formál.

3. idézet: „Nem sírom vissza a cenzúrát, isten mentse tőle. De a sajtószabadság élvezetesebb volna, ha legalább az igényes szerkesztőségek megszabnák túróképessegiük határát, stílárís szempontból — és a gondolkodás színvonalának tekintetében is.” Mindez Eörsinek Kenedi írása kapcsán jut eszébe. Hol vagyunk még az igazi sajtószabadságtól, és máris a túróképessege határára jutott Eörsi? És a jövőben ő mondja meg, melyik szerkesztőség számít igényesnek? S mik a megjelenés legfontosabb stílárís szempontjai? S mely gondolkodás tekinthető olyan színvonalúnak, hogy az sajtónyilvánosságot kaphat? Kedves Eörsi István, én mindent értek és megértek. Még a gyors ingerültséget is. De annyit talán engedj meg, hogy minden szerkesztőség és minden szerző maga járathassa le az olvasó előtt a stílusát és a gondolkodási színvonalát. Legyen a cenzorunk ebben a reformvilágban az olvasó. Hátha az ő túróképessege odébb vannak a határai, s hátha ez a tény jó mindenkinek, aki szeretné elmondani a gondolatait a maga stílusával, a maga gondolkodási színvonalán.

(asperján)

A SZÁZÉVES CHAPLIN

Olyan ritkán hallani szép történeteket.

Chaplin századik születésnapját Párizsban a Sorbonne-on nagyszabású tudományos konferenciával ünnepelték meg. A tudós kutatók háromnapos eszmecegyeztetés után a francia Filmmúzeum nagytermében, a Chaillot palotában záródott, ahol az ünnepi beszédek és három Chaplin rövidfilm vetítése után a halhatatlan művész lánynak, Géraldine Chaplinnek a Művészetek Lovagja rendjelet adta át a francia kulturális miniszter nevében a nemzeti filmközpont főigazgatója — a szokásoknak megfelelően méltatva a szí-

ÁGAI ÁGNES:

Kirakós

Arnyék	Önfantom.
Ábelkéz	Káinujj.
Hat	alom
L	nyomás.
Tükörvilág	antién.
Mű	vész
vész	a
Nincs	tám

nésző pályafutását. A törékeny, gyönyörű Géraldine, aki számára természetes volt, hogy a kitüntetés az apjának szól, válaszképpen csak ennyit mondott: — Kár, hogy apám most nem lehet itt. Nagyon boldog volna, ugyanis rettenetesen félt attól, hogy elfelejtik. Élete vége felé egyszer elmentünk egy nagy Matisse-kiállítás megnyitójára. Rengeteg ember, csodálatos képek. Apám megtörtén mondt nekünk: „Valamikor én is híres voltam.” Azután egyszerre csak valaki észrevette, hogy jelen van Chaplin. Autogramot kért tőle, és hirtelenjében már mindenki csak vele foglalkozott őt nézte, ügyet sem vetettek Matisse képeire. Amikor elmentünk, apám megint azt mondta, de egészen más arckifejezéssel: „Valamikor híres voltam.”

Pataki Pál

BALATONI MARHAGÉNBANK

Kezd kirajzolódni előttem a jövőendő magyar sajtójának arculata. Az átkos régi rendszerben minden szigorúan elkülönült. Voltak pártlapok és voltak egyházi lapok. Aztán lettek független lapok és szexlapok. És megkezdődött a fúzió.

Nem részletezem. A folyamat a múlt héten hirtelen fölgyorsult. Hétfőn kezembe került az Aréna című független észak-dunántúli hetilap. Friss, gusztyos, jól szerkesztett. Elő: leleplező írás kisvárosi funkciók lakásbotrányáról. Középen sorozat indul a szentek életéről, első rész: Nepomuki Szent János. Hátral: felhívás regionális szépségversenyre, ízelítőknek néhány lenge csaj. Gondoltam, jól van, meg kell adni a császárnak, ami a császáré (ott fulladjon meg), az Istennek, ami az Istené, és a pezsgő vérű olvasónak, ami a pezsgő vérű olvasóé. Tudja az ég, talán ez a jövő útja.

Még nem voltam fölkészülve a szombat beteljesülésre. Tessék: Hullám, balatoni kététhetős. Kiadja a Reform Lap- és Könyvkiadó Részvénytársaság. Megvettem. Friss. Az elején: MDF-aktivisták nyilatkoznak a környezetrombolásról, SZOT-üldözöttek sírógörseben, megmenekült a balatonszentgyörgyi marhagénbank. A közepén: balatoni misered egész nyárra, plébános emlékszik Mindszentyre. Hátral: jó mellek, kellemes combok.

Amíg tudok

Jönnék a pártalan férfiak,
prosztatátjuk: sárga nadrág.
Agyontisztított, keskeny ingnyak
nem rejti redőnybőrük piszkát.
Jönnék.

Es fölfedeznek engem,
a megtaláltan leleplezett boldogot.
Menekültsereg. Masírozik bennem.
Enekelek velük, ameddig tudok.

Rovarszemmel

A részletek, a részletek!
Büzlök belőlük száz halálszag.
Mélyekben morbid észlelet
egésztelenít porcikákat.

A tört, a pépes zaklatott,
a rohadó, mely mállt is,
lekozmasodva megható
melankólikus zaccá válik —

E részletekben még vagyok.
Egészem? Vig Seholszem.
Szavaim lotttyadt harangok,
nézetem: dült rovarszem.

ISZLAI ZOLTÁN:

Jövőfoltok

Negyventől hatvanig

Test-színű felhők. Bú felett.
Pusztulnompátáló készület.
Születést bánva kíngyönyör,
könyörtelenzöld bájesömör.

Számam. És mézes hüvelyek.
Vastagodó, kék vérerek.
Fogakon gyöngy.
Forró szokás;
forrásig lassú nyelvcsapás.

Örömeit haló szédület.
Zsúfolódnak a mindenek.
Mennyi a tudós nő-marok!
Marokban élek.

Ha Vagyok.

Elvesztem? Mindéig vesszek.
Negyventől hatvanig — neszek.
Morgás. Üvöltés. Görccsköly.
Világ a kék, mi haldokol.

VISSZA EURÓPÁBA!

Nézem a szombat esti tévé adásban a precíz bérnyilkos Alain Delont, amint kedves fiús mosolyával mintegy bemelegítőül lelő két embert, aztán hazamegy és gondosan betakarja imádott kisfiát. Lám, a bérnyilkos is szeretheti gyermekét, jut eszembe, bizonyára azért, mert a gyermeknap előestéjén vagyunk. Ám nem soká gyönyörködhetek a bájós gyermekben és csodálatos édesanyjában, mert mindkettőjüket felrobbantják, hogy kezdetét vehesse a változatos gyilkosságok sorozata, melyet ezúttal már nem a kötelességteljesítő hivatástudat, hanem a jogos bosszúvágy nemesít meg.

Láthatunk itt premier planban gyilkosságokat lelővés, hasbaszúrás és megfojtás útján, de lehet, hogy kifejejtettem valamit. Mindez már megszokott része hétvégi szórakozásunknak, melyről hovatovább szinte kizárólag a televízió gondoskodik. Ezúttal azonban, immár a nemzet és nem pusztán a kormány szolgálatára igényt tartó televízióknak, különlegességeket is tartogat számunkra.

Főleg két jelenetre gondolok, melyek nyilván a szadisták igényei szerint készültek, hiszen ők is előfizetők. Az egyikben egy férfit, miután félig agyonverték, az autója üléséhez kötözzék, majd hegesztőpisztoly lángjával fokozatosan lyukat égetnek az autó tetejébe, hogy a mind égetőbb hősséggel kényszerítsék vallomásra áldozatukat. A kínzásnak e valóban nem mindennapi módját szemmel látható gyönyörűséggel nézik a tetteztársak. Látszik rajtuk, hogy ószintén sajnálják, amikor az áldozat megtörsése után a tortúra végétér, és a fiatal ember elégetés helyett csupán az autóröncsoló markolójában összeroppantva fejezi be életét.

A másik képen három férfi félig agyonver, illetve agyonrugdal egy szép fiatal nőt. A meglehetősen hosszú jelenet egyetlen részlete sem marad rejtve a néző előtt, közelebbről láthatjuk az összetört, vérző arcot, csakúgy, mint a rúgásoktól vonagló testet. A film olasz-francia együttműködésben készült, vagyis kétségtelenül európai produktum. Arra írt bennünket, hogy a „Viszsa Európába!” jelszó hangoztatától feltétlenül bővebb információt kérjünk.

1 Szabó András György